

ORGANIZAREA LINIEI DEFENSIVE A PUTERILOR CENTRALE PE FRONTUL SIRETULUI INFERIOR 1917

dr. Claudiu SACHELARIE*

Intenția inițială a Înalțului Comandament German era aceea de a lua în posesie întreaga zonă de la Sud de Siret. Însă acest lucru nu a fost posibil din cauza reliefului dificil (malul stâng al Siretului era mai înalt) din fața trupelor Armatei Dunării. Linia frontului a fost stabilită în cele din urmă la Nord de Brăila în sectorul Lacul Rățoaele și Cotul Lung, prin Halta Vădeni – La Burtea – Mihalea. Din cauza terenului inundabil, prima poziție a frontului a fost mutată pe o linie ce pornea de la Piscul, trecea prin Baldovinești, ajungea pe înălțimea 10 m de la Muchea, continua apoi spre Voinești și Măxineni și se termina la Chinoveanul (harta 1)¹.

Generalul Robert Kosch, comandantul Armatei Dunării, ia măsuri de construire a pozițiilor defensive permanente. Trupele aliate au început să construiască în condiții meteorologice dificile (viscol, căderi mari de zăpadă, fenomene de îngheț și dezgheț) liniile de apărare în tranșee (fig. 1.).

Apărarea Dobrogei și curățarea Deltei Dunării de trupele inamice au fost lăsate în seama bulgarilor din Armata a III-a². Comandamentul Armatei Dunării primește regulat informații despre progresul construcțiilor de tranșee, a liniilor de obstacole cu sârmă ghimpată și a aprovizionării cu muniții, materiale de construcții și diverse alte echipamente pentru soldați (cum ar fi îmbrăcăminte de iarnă și hrană)³.

La 23 ianuarie 1917, Comandamentul Grupului de Armate Mackensen (*Armée Ober Kommando*) primește următorul raport:

„Din cauza inundațiilor provocate de Dunăre și Siret, pozițiile înaintate ale Diviziei de cavalerie von der Goltz au fost mutate în spatele secțiunii Zagna. A început construirea unei poziții de blocare la Cotu Lung – Voinești, până la pozițiile permanente ale Diviziei 15 turcești de la Pietroiu. De asemenea, Divizia 25 turcă a trebuit să-și mute pozițiile spre Sud de Satul Nemțesc din cauza inundațiilor. Gerul a pătruns în pământ și a îngreunat baterea pilonilor pentru obstacole. Aprovizionarea cu materiale de construcții a continuat să fie insuficientă (șine și ciment nu au sosit deloc).

* Societatea de Științe Istorice din România Filiala Brăila.

¹ Arhivele Militare Freiburg (în continuare A.M.F.), fond PH 5II, dosar 626, fila 106.

² F.a., „Der Weltkrieg 1914 bis 1918, Die Kriegführung im herbst 1916 und im Winter 1916/17. Von Wechsel in der Obersten heeresleitung bis zum Entschluss zum Rückzug in die Siegfried Stellung”, vol. XI, E.S. Mittler&Sohn, Berlin, 1938, p. 323.

³ A.M.F., fond PH 5II, dosar 562, filele 533, 539, 541, 552, 555, 598, 599.

Este nevoie urgentă de scânduri, plăci și grinzi deoarece stocul este aproape epuizat”.

Starea construcțiilor defensive la mijlocul lunii ianuarie 1917 era următoarea:

„- secțiunea Goltz: a fost întinsă o rețea de sârmă cu obstacole pe o lungime de 5050 m între Dunăre și Vădeni; 2860 m de tranșee sunt finalizate; la Piscul au fost construite baze individuale; observatoarele avansate au trebuit să fie abandonate din cauza nivelului ridicat al apei;

- secțiunea Diviziei 25 infanterie turcă: divizia a trebuit să depășească dificultățile provocate de inundații, construind o nouă poziție permanentă. Actuala linie de securitate din spatele Zagnei este formată din tranșee ce se întind pe o distanță de 1400 m lungime. În zona Cazasu – Baldovinești au fost construite în condiții de siguranță observatoare pentru 5 baterii. Altele se aflau în construcți ;
- secțiunea Diviziei 15 infanterie turcă: prima linie (*sicherungslinie*) consta dintr-un șanț continuu de 5700 m lungime dublat de obstacole pe o lungime de 800 m. Pe această linie au fost amenajate 169 de adăposturi cu o capacitate de 1252 oameni. Au fost fixate 5 baterii în poziție de tragere și construite 4 observatoare. A doua linie (*riegelstellung*) de tranșee (*schützengraben*) a fost finalizată pe o distanță de 3093 m și nu a fost încă fixată cu obstacole. În 71 de adăposturi pot fi poziționați 568 oameni. A treia linie de tranșee (*dauerstellung*) se întinde pe o distanță de 6934 m lungime și este fixată cu un bogat material de obstacole. 128 de adăposturi oferă cazare pentru 1024 oameni;
- secțiunea Diviziei 26 infanterie turcă: linia de rezervă cuprinde un șanț continuu de 4865 m lungime, cu un obstacol de piloni cu sârmă ghimpată în lungime de 3000 m. În 102 adăposturi pot fi cazați 2000 de oameni. Linia a doua este terminată pe o lungime de 2200 m și este dublată de 2-3 rânduri de obstacole. Șanțul este prevăzut cu 39 de adăposturi pentru 740 oameni. Cele 5 baterii din secțiunea operativă sunt în construcție;
- secțiunea Brigăzii 145 infanterie austro-ungară: au fost construite linia de securitate și linia principală de apărare. De asemenea, au fost amenajate obstacole de sârmă pe 2-3 rânduri. În linia de securitate se află 400 de oameni în adăposturi. Restul oamenilor sunt cazați în satele aflate pe linia de securitate. Un număr mai

mare de adăposturi se află în construcție. Din cele 7 baterii, 3 sunt deja funcționale. 3 observatoare sunt realizate. Podul fix de la Latinul este finalizat⁴. „Depozitul unguresc” de muniții a fost mutat de la Latinu la Oancea din cauza bombardamentelor rusești⁵.

- Secțiunea Diviziei bulgare: pe sectorul Măxineni – Corbul au fost amplasate obstacole cu sârmă ghimpată. A fost începută construcția unor poduri peste Balta Măxineni și Balta lui Cană, care să lege pozițiile de la Măxineni și Mănăstirea Măxineni. Lucrările sunt încetinite din cauza nivelului ridicat al apei și al problemelor de drenaj⁶”.

Dezvoltarea liniei a doua de apărare era finalizată pe sectorul dintre Dunăre, Romanu și Muchea. În iunie 1917 a fost construită și o linie continuă de tranșee care lega înălțimea 24 de la Muchea cu Romanu și Sihleanu. Noul aliniament, după cum era intenția generalului Kosch, avea rolul de a crește siguranța păstrării sectorului primei linii de apărare dintre Muchea și Voinești (apărat de Brigada de Infanterie 145 austro-ungară), în cazul unei ofensive rusești în acest sector (*harta 2*)⁷.

Aflăm din rapoartele trimise generalului Kosch că în primăvară dezechetul a provocat stricăciuni construcțiilor defensive care au trebuit reparate sau refăcute în întregime cum a fost cazul tranșeele aflate la Est de Piscu⁸. Tranșeele de conexiune au fost mărite și cele de linie au fost adâncite. În prima linie existau 36 de casete care puteau adăposti 432 oameni, 9 observatoare – adăpost de infanterie, 11 cuiburi de mitralieră și 4 cuiburi sanitare⁹. Operațiunea de camuflare antiaeriană a bateriilor de artilerie a fost finalizată.

În secțiunea Diviziei 15 Turcă au continuat îmbunătățirile aduse sistemelor de apărare din tranșee. Principala problemă era drenajul apei. Tranșeele de la Zagna au fost extinse până la o lungime de 3700 m și a fost construită o linie continuă de sârmă ghimpată. În anumite puncte favorabile, construcțiile defensive nu au putut fi ridicate din cauza nivelului ridicat al apei. În mai multe puncte precum Zagna, Baldovinești, în preajma liniei de cale ferată, au fost săpate șanțuri de drenaj¹⁰. Doar linia a treia de apărare de

⁴ A.M.F., fond PH 5II, dosar 629, filele 69-71; dosar 626, filele 79 – 82, 126, 127, 128.

⁵ *Ibidem*, fila 130.

⁶ A.M.F., fond PH 5 II, dosar 626, filele 79 – 81.

⁷ *Ibidem*, filele 82, 109.

⁸ *Ibidem*, fila 5.

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ *Ibidem*.

la Mihalea nu a fost afectată de inundații, unde a continuat construcția de obstacole. A început instalarea adăposturilor ignifuge pentru soldații din tranșee¹¹. Pe terasa înaltă de la Vest de Muchea a început construcția unei poziții de apărare care lega liniile defensive dintre Baldovinești și Romanu.

Capabilitățile defensive ale Brigăzii de Infanterie 145 Austro-Ungară au crescut considerabil în primăvară, după o muncă grea. Au fost construite 164 adăposturi care puteau fi ocupate de 2355 oameni. O altă linie defensivă de-a lungul Siretului a fost aproape finalizată. Au fost instalate mitraliere în zonele intermediare dintre prima și a doua linie de apărare. Posturile de comandă ale comandantului de brigadă au fost finalizate. Numărul bateriilor de artilerie instalate a ajuns la 6¹².

Dezvoltarea pozițiilor Diviziei 1 bulgare aflate în flancul stâng al Brigăzii de Infanterie 145 Austro-Ungară era încetinită din cauza drenajului dificil și a nivelului ridicat al pânzei freatice. În anumite sectoare lucrările au fost reluate abia după retragerea apelor. Pentru a putea ține contactul cu liniile defensive de la Siret au fost construite opt poduri peste mlaștina de la Măxineni. Șase poduri însumau 500 m și aveau rolul de a conecta linia I cu linia a II-a din jurul mănăstirii de la Măxineni. Alte două poduri, fiecare în lungime de 22 m, au fost construite paralel cu Buzăul peste zona mlăștinoasă până la vărsarea râului în Siret¹³. La Vest de Măxineni, prima linie de tranșee, care măsoara mai mult de 700 m, a trebuit să fie abandonată din cauza inundațiilor¹⁴.

Divizia 115 Germană s-a confruntat cu probleme similare în timpul construcțiilor tranșeeleor: inundații, deficiențe de aprovizionare cu pompe pentru drenaj, lemne¹⁵.

Linia a doua de tranșee a fost ridicată între Romanu și râul Buzău în lungime de 14000 m. Legătura dintre linia I și linia a II-a era în desfășurare între Romanu și Muchea. La Vest de râul Buzău, între Pitulați și Ariciul, linia a II-a se întindea pe o lungime de 4000 m¹⁶. Vechile tranșee rusești și obstacolele aflate lângă linia a II-a au fost desființate, iar materialele rezultate au fost folosite pentru construcția noilor tranșee¹⁷. Al doilea aliniament defensiv era supervizat de ofițerii germani: colonelul von Gilhausen de la Brigada de Cavalerie 42, maiorul Kleist de la Divizia de

¹¹ *Ibidem*, fila 6.

¹² *Ibidem*.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ *Ibidem*, filele, 12, 13, 14.

¹⁶ *Ibidem*, fila 7.

¹⁷ *Ibidem*.

Infanterie 115, maiorul Vett de la Divizia de Infanterie 216, maiorul Nagel von Aichberg de la Divizia de Infanterie 12 Bavareză, maiorul Melms de la Divizia de Infanterie 89, ofițerul Vogel de la Divizia de Infanterie 217 și locotenentul Pole de la Regimentul de Infanterie 59 din Divizia de Infanterie 212¹⁸.

Aprovizionarea celor două linii de apărare devine și mai eficientă după ce, încă din ianuarie 1917, devine operațională linia de cale ferată îngustă (însă doar pe câteva mici sectoare). Calea ferată urma să lege, cel mai târziu în iunie 1917, întreaga zonă de front de la Brăila la Râmnicu-Sărat. Generalul Kosch primește periodic informații privind stadiul construcției liniei. La sfârșitul lunii ianuarie 1917, calea ferată dintre Scorțaru Nou și Gurguieti era construită. Podul peste Buzău de la Scorțaru Nou urma să aibă acces dublu (cale ferată și șosea). Urma să fie gata în iunie 1917. Până la Gurguieti se transportau deja zilnic între 300 și 400 tone de materiale¹⁹.

În luna aprilie 1917, linia de cale ferată dintre Muftiu și Scorțaru Nou a fost terminată și era operațională. Calea ferată dintre kilometrul 18 de la Romanu și Latinu era aproape gata. La kilometrul 16 urma să se construiască o linie de aprovizionare pentru Divizia 15 Turcă²⁰. La Scorțaru Nou linia de cale ferată se bifurca. O linie continua drumul spre Râmnicu-Sărat și aproviziona Divizia 1 Bulgară de la Pitulați și Măxineni. Calea ferată trecea peste un pod construit special în acest scop peste râul Buzău (fig. 2). O altă linie făcea legătura între cele două linii de apărare între Scorțaru Nou, Sihleanu, Gurguieti și Latinu. La sfârșitul lunii mai 1917, calea ferată dintre Gurguieti și Latinu era operațională. Podul de la Scorțaru era de asemenea finalizat. Sectorul de cale ferată dintre Scorțaru Nou – Gulianca urma să fie pus în funcțiune până pe 1 iulie 1917²¹. O altă linie de cale ferată îngustă era proiectată să facă legătura între liniile I și II de apărare pe ruta Romanu – Nazârul – Muchea. Însă linia ferată nu a mai fost construită, fiind considerată de importanță secundară²². Materialul rulant dedicat construcției liniei ferate Romanu – Muchea ce putea acoperi 12 km a fost folosit pentru construcția mai rapidă a sectoarelor Scorțaru Nou – Gurguieti (7 km) și Pitulați – Măxineni (5 km)²³. După război, calea ferată a fost preluată de Căile Ferate Române și administrate de C.F.R. Îngustă. A

¹⁸ *Ibidem*, fila 94.

¹⁹ *Ibidem*, fila 83.

²⁰ *Ibidem*, fila 7.

²¹ *Ibidem*, fila 85.

²² *Ibidem*, fila 86.

²³ *Ibidem*, filele 86, 134.

funcționat pentru transportul civil și de mărfuri până în preajma celui de-al doilea război mondial.

Linia a treia de apărare ce lega Râmnicul de râul Buzău trecea prin satele Ciorăști, Corbeni, Domnița și Racovița. Sectorul era arondat Diviziei de Infanterie 115 și unui batalion din Regimentul 76 aflat sub comanda maiorului Lubitz²⁴.

Operațiunile de construcție, întreținere și reparație a liniilor defensive au continuat și în lunile mai și iunie 1917, însă doar în sectoare mici care nu mai necesitau resurse umane și materiale însemnate²⁵.

În același timp cu pregătirea optimă a liniilor de apărare, soldații erau instruiți în concordanță cu ultimele învățăminte de pe Frontul din Vest. În a doua jumătate a lunii mai are loc la Brăila un curs de instrucție, condus de locotenentul Schäfer. Cursul era adresat în special soldaților bulgari și turci²⁶.

În iarna și primăvara anului 1917, aviația germană și-a stabilit bazele pe aerodromurile din localitățile Focșani, Dragosloveno, Soveja, Brăila, Măcin, Hagilar, Hatmangea, Babadag, Isaccea, Făurei, Buzău, Râmnicu Sărat, Târgu Secuiesc și Sihlea²⁷. La Brăila se aflau două escadrile. În primăvara anului 1917, se înființează la Lacu Sărat o escadrilă de hidroavioane care va executa misiuni în zona Galați – Nămolosa²⁸.

Fixarea frontului pe linia Siretului este elementul specific al campaniei militare a Puterilor Centrale din România. După aproape patru luni de război de mișcare, trupele Puterilor Centrale trec la războiul de poziții, tipic pentru Frontul de Vest. Importanța strategică a portului brăilean pentru Puterile Centrale este demonstrată de numeroasele trupe prezente în zonă. „Micul Hamburg”, după a fost denumit orașul de către germani, va deveni timp de doi ani un centru de comandă pentru frontul Siretului și mai ales un nod de transport pentru aprovizionarea cu cereale a armatei și a civililor din țările ocupante.

²⁴ *Ibidem*, fila 146.

²⁵ *Ibidem*, filele 8, 9, 84, 85.

²⁶ *Ibidem*, fila 55.

²⁷ Valeriu Avram, *Cerul în flăcări, 1914 – 1918, aviația beligeranților în Primul Război Mondial*, Editura Militară, București, 2014, p. 275.

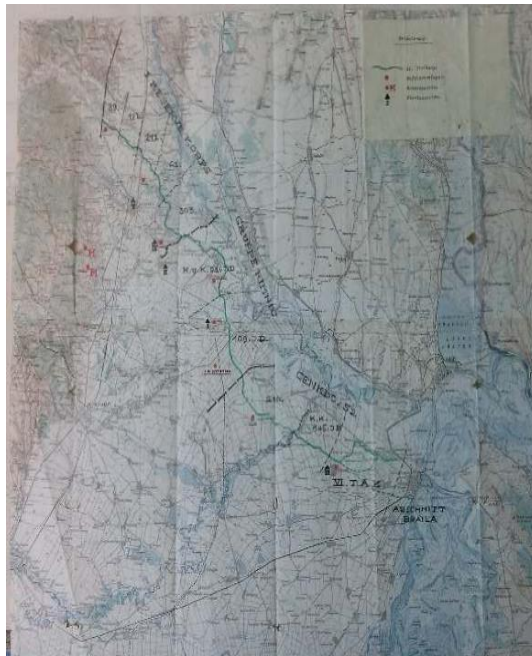
²⁸ *Ibidem*.

Harta 1: Distribuția trupelor Armatei Dunării la 16 ianuarie 1917 în zona dintre râul Buzău – Siret și Dunăre (Arhivele Militare Freiburg, în continuare A.M.F., fond PH 5II, harta 1002).

Fig. 1: Fotografie aeriană realizată în zona Gârlescu (linia germană sub zăpadă, între Nămolosa și Gulianca) de echipajul Rotaru (pilot) – Thuvin (observator), pe 16 februarie 1917 (Muzeul Național de Istorie a României, <http://www.marelerazboi.ro/razboi-catalog-obiecte/item/fotografie-aeriana-13.12.04.2016>).

Harta 2: Aliniamentul celei de-a doua linii defensive a Armatei Dunării pe Siretul Inferior (A.M.F., fond PH 5II, harta 1000).

Fig. 2: Detaliu din harta C.F.R. din 1923, în care apare linia C.F.R. Îngustă construită de germani (Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Brăila, fond Colecția Hărți, d. 11/1923, f. 1)

Fig. 3: Tranșee în Nord-Vestul orașului Brăila, șoseaua 2B, Brăila – Baldovinești (Google Earth).

DEFENSIVE LINES OF THE CENTRAL POWERS ON THE LOWER SIRET IN 1917

-abstract-

Keywords: Central Powers, Romania, World War I, Siret, 1917

After a successful campaign in 1916, when they took most of the territory of Romania, the German and other Central Powers armies were preparing for the 1917 campaign in Moldavia. In this regard, they built many defensive lines opposing the Entente armies in Lower Moldavia.

BIBLIOGRAFIE

Arhivele Militare Freiburg: fond PH 5II; dosar 562, dosar 626, dosar 629; harta 997, harta 1000, harta 1001, harta 1002; dosar 294_3B;
Deutsche Historische Museum, Do 75/289 I, 1659;
Donau Armée Zeitung, Bilderbeilage, nr. 20, 5 ianuarie 1918;.
F.a., "Der Weltkrieg 1914 bis 1918, Die Kriegführung im herbst 1916 und im Winter 1916/17. Von Wechsel in der Obersten heeresleitung bis zum Entschluss zum Rückzug in die Siegfried Stellung", vol. XI, E.S. Mittler&Sohn, Berlin, 1938;

AVRAM, Valeriu, *Cerul în flăcări, 1914 – 1918, aviația beligeranților în Primul Război Mondial*, Editura Militară, București, 2014;
Cuvântul, nr. 102, 19 august 1920;

http://www.europeana.eu/portal/en/record/2020601/attachments_33775_2662_33775_original_33775.JPG.html?q=braila12.04.2016;

Muzeul Național de Istorie a României,
<http://www.marelerazboi.ro/razboi-catalog-obiecte/item/fotografie-aeriana-13.12.04.2016>;

Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Brăila, fond Colecția Hărți, dosar 11/1923, fond Primăria Scorțaru Nou, dosar 4/1942.